

[K] **AL ZOOG ZIJN HELSE MOND HET MERG UIT
HAAR GEBEENTE. HET THEATER VAN
ABKE HARING**

Als bij hun haren uit de klei getrokken mensen, of uit ruwe steen gekapte beelden, zo staan Abke Haring en Han Kerckhoffs gedurende een eeuwigheid hand in hand voor zich uit te staren in de openingscène van *Flou*. Dit expressionistische tafereel van een aan elkaar en in routine vastgeroest echtpaar dat niet meer voor- of achteruit kan, vat de hele voorstelling samen, en misschien zelfs Harings hele, nog jonge oeuvre.

Hoopgevend of opbeurend is het allemaal niet, het beeld dat Abke Haring (°1978) ophangt van menselijke relaties. Het stel in *Flou* (2011) praat al lang niet meer met elkaar. Veel verder dan een paar nietszeggende mededelingen over de zoveelste aanbieding in het warenhuis komen ze niet. Na de beklemmende stilte en de ijle blik van beiden aan het begin houdt zij uiteindelijk een dialoog met zichzelf; na een huwelijk van jaren zijn zijn oeverloos herhaalde antwoorden in haar brein gebeiteld. Hun relatie is verworden tot een grijsgedraaid cassettebandje waarbij het laatste korreltje opwinding zich in hun hoofd afspeelt, zoals blijkt uit zijn seksuele fantasieën over een winkelmeisje. Daar staat hun vleselijke betrekking, of het gebrek eraan, lijnrecht tegenover. Zij biedt zich als een gespreide kalkoen aan hem aan, hij blijft apathisch voor zich uit staren.

Haring tekent kille, gestileerde tafereelen. De scenografie (een abstractie van het raamwerk van een huis) en het licht- en geluidsontwerp vullen die ijzige sfeer perfect aan. Tussen de uitgevreten stiltes druppelt water in een koud licht naar beneden. Zo slijt met elke druppel het huwelijk verder uit. Met beeldend kunstenaar Jean Bernard Koeman als scenograaf vormt Haring intussen een geoliede tandem.

Die samenwerking begon niet lang na haar afstuderen aan de Studio Herman Teirlinck in 2002, waar haar eindproject *Nageslachtsfarce/Genocide* opgemerkt werd door mensen als Luk Perceval, die Haring haar eerste acteerrollen bezorgt in *Het Kouwe Kind* (2003) en *Turista* (2005). In die periode slaan zij en Koeman de handen in elkaar voor *Kortstond* (2004), meteen de eerste voorstelling die Haring maakt onder de vleugels van het Toneelhuis en

het begin van een nog steeds voortdurende samenwerking. Daartoe behoort ook Senjan Jansen, die de aardedonkere soundscapes in Harings voorstellingen voor zijn rekening neemt.

Alle thema's die haar werk zo beklemmend maken, zijn dan al aanwezig: de scheefgetrokken verhoudingen tussen mensen die onder één dak leven, de desolatheid van het menselijk bestaan en fantasieën waarin geweld en seks tweelingen zijn. *Kortstond* is een stuk over twee broers én het huis waarin ze leven. In een hoek ligt, "als een zak vol stront", zoals een van de broers het formuleert, hun moeder te sterven. Haar aanwezigheid ademt een verstikkende sfeer. Zij is het altijd voelbare abjecte dat het huis ontdoet van zijn huiselijkheid. Zieltogend maar alziend, de broers geen moment loslatend. Van een vader, die de verstikkende moeder zou kunnen tegenhouden, is geen sprake.

En doordat de Wet van de Vader niet wordt opgelegd, blijft de oedipale binding tussen moeder en kind onverkort voortbestaan en wordt de taal als scherprechter buitenspel gezet.

Het representatieve karakter van taal wordt ondergraven, zodat het geweld in de woorden zelf gaat sluipen. De broers in *Kortstond* spreken niet als

Abke Haring, Foto Koen Broos / © deSingel.

zodanig, maar braken een onoverzichtelijke woordenbrij uit waarbij de oeverloze herhaling van hun frasen de betekenis ervan elke keer verder uitholt. Wat overblijft, is het woord als puur genots-object, taal die geen boodschap wil uitdragen, maar de boodschap *is*. Dat een voorstelling als *Hout* (2010) in het algemeen als zeer hermetisch werd beschouwd, is mede het gevolg van de viscerale en obscene rol die de taal ook in dit stuk krijgt. In *Hoop* (2005) plaatst de eis "Ik wil ranja! Met een rietje!" door de voortdurende herhaling ervan de verhouding tussen een aftakelende moeder en – dit keer nog wat dichter op Harings eigen huid – haar dochter in een obscene perspectief.

Ook Harings recentste voorstelling, *Song#2* (2012), die ze samen met Benjamin Verdonck maakte, is een zoektocht naar de functionaliteit van taal. Wat gebeurt er met woorden, met zinnen, wanneer ze net zoals de kleren van beide spelers in een mallemlen versnipperd worden? Samen met de naakte lichamen wordt de taal te kijk gesteld en ontstaat een contextloze wereld waarin verbeelding en scheppingskracht kunnen bloeien. Tijdens het slotakkoord trekken Haring en Verdonck de abstracte decorstukken met touwen op hun plaats, alsof het bootjes zijn die ze te water laten. Daaruit ontspringt op het einde een waaier van kleuren.

Als de uitgepuurde taal, met het woord dat als een bitter medicijn geproefd wordt, op haar grenzen stoot, zijn er nog steeds de stilte en een diep gegrom of gezoem dat met het onderbewuste geassocieerd kan worden. In *Hout* stoot een metalen constructie de hele voorstelling door een zoemend geluid uit, en de stilte waarmee *Linoleum/Speed* (2009) begint, gaat gaandeweg over in een gerommel dat aanzwelt tot een oorverdovend lawaai. Tot *Flou*, waar achter de nietszeggende banaliteit van alledag het niets van de stilte ligt.

Flou was meteen Harings eerste voorstelling over een huwelijksrelatie. Tot dan toe leek haar werk zich vooral toe te spitsen op de getroebleerde relatie tussen moeder en kind, en meer in het bijzonder de dochter. Die thematiek indachtig hoeft het niet te verwonderen dat de theatermaakster zich heeft laten inspireren door Louise Bourgeois voor *Maison fragile*, een voorstelling uit 2004 in samenwerking met Theater Antigone waarin alweer het huis als plek van ontheemding cruciaal is.

Het parcours dat Abke Haring de voorbije tien jaar heeft afgelegd, beperkt zich evenwel niet tot het maken van theater. Veel van haar stukken worden door haarzelf vertolkt, op basis van een door haar geschreven tekst. Op papier vallen theaterteksten wel eens mager uit bij gebrek aan de context van de voorstelling, maar dat geldt niet voor de teksten van Haring: ook zonder de zinderende intensiteit van de planken blijven die overeind.

Naast acteerwerk in haar eigen voorstellingen heeft Haring er ook al een aantal vertolkingen opzitten die als de beste acteerprestaties van de afgelopen jaren mogen worden beschouwd. Haar rol als Jeanne d'Arc in *Bloed en rozen* van Tom Lanoye en Guy Cassiers toonde een verbluffende evolutie van een nogal schuchter en integer herdersmeisje tot een fanatieke strijdster die haar lot en leven compromisloos in de handen van haar God legt.

De veelzijdigheid en schijnbare souplesse waarmee Haring zich van die diverse rollen bedient, maken van haar een van de boeiendste stemmen van het ogenblik, en van haar theater bijzonder oprechte, doorleefde en beklivende kunst.

LAURENS DE VOS
